

Een hyperefficiënte, duurzame economie

In het belang van onze vrijheid

Voorstellen Team Nieuwe Economie voor het VVD-verkiezingsprogramma¹

Duurzame innovatie is nodig om onze onafhankelijkheid en vrijheid te waarborgen.

Nederland moet meer investeren in innovatie en ondernemerschap om een nieuwe duurzame economie te bouwen die toegevoegde waarde creëert voor alle Nederlanders.² Allereerst om onze onafhankelijkheid van kritische materialen te waarborgen ten behoeve van onze vrijheid. Ook om onze economische belangen veilig te stellen ten behoeve van onze welvaart.

Een goed grondstoffenbeleid kan ons duurzamer, welvarender en minder afhankelijk van onvrije landen maken. De subsidieprogramma's in de Verenigde Staten (bijv. de *Inflation Reduction Act*) en de staatsondernemingen in China vragen om een antwoord van Nederland en Europa. De overheid moet een stevige, betrouwbare, duurzame langetermijnagenda ontwikkelen, waarbij strategische samenwerking met Europa en derde landen centraal staat. Waar gaan wij in 2048 ons geld mee verdienen?

We gaan efficiënter om met kritische materialen en leggen strategische reserves aan.

COVID en de oorlog in Oekraïne hebben duidelijk gemaakt dat onze vrijheid kwetsbaar is. Strategische autonomie op het gebied van grondstoffen vereist dat we producten ontwerpen die efficiënter omgaan met energie en kritische materialen, verspilling van energie en grondstoffen tegengaan, en kritische materialen effectief terugwinnen.

- ▶ Het efficiënter omgaan met energie en grondstoffen vermindert niet alleen onze geopolitieke afhankelijkheid, maar bespaart op de lange termijn ook kosten en is een belangrijke maat voor de duurzaamheid van onze economie. We zetten in op duurzame productspecificaties en sluiten productieketens, waardoor we onze afhankelijkheid van energie en kritische materialen verminderen.
- ▶ Afval wordt voorkomen of een bron voor nieuwe producten, en vermindert de behoefte aan import uit derde landen. Daarmee bewijzen we niet alleen onszelf, maar ook onze buurlanden een dienst.

---

¹ Dit is een conceptversie. De eindversie zal worden geschreven na consultatie met leden van het Thematisch Netwerk Liberaal Groen. Dit document bevat een opinie en heeft geen formele status binnen de VVD voor gebruik in beleid of bestuur. Het geeft houvast in onderlinge discussies en aanknopingspunten voor beleid in de toekomst. Publicatie 25 juli 2023 op <https://www.liberaal-groen.nl>.

² Thijmen van Bree, *De waarde van de Nederlandse industrie*, TNO, april 2023, <https://publications.tno.nl/publication/34640605/QtKfA9/TNO-2023-P10302.pdf>

- ▶ We werken zoveel mogelijk samen met betrouwbare landen. Een goed voorbeeld is de handelsdeal van de EU met Chili om makkelijker aan lithium en koper te komen.
- ▶ We omarmen de Europese doelstelling om ieder jaar niet meer dan 65 procent van een essentiële grondstof te importeren uit één land. Waar nodig investeren we in strategische reserves van kritische materialen, al dan niet op Europees niveau.

We stimuleren nieuwe verdienmodellen voor een circulaire economie.

Het verduurzamen van Nederland biedt kansen om wereldwijd een leidende rol te nemen in duurzaam en circulair ondernemerschap. Nederland heeft nu nog de hoogste secundaire inzet van materialen in heel Europa, en maakt te weinig voortgang op het gebied van hergebruik.³ Dit gaat ten koste van onze concurrentiekracht en onafhankelijkheid.

- ▶ De EU heeft als doel gesteld om 15 procent van de jaarlijkse consumptie afkomstig te laten zijn uit recycling.⁴ Dat nemen wij over.
- ▶ We bevorderen hoogwaardige recycling, hergebruik en langer productgebruik door meer ruimte voor experimenten in wet- en regelgeving te creëren, regels omtrent afval te vereenvoudigen, samen te werken met het bedrijfsleven om materiaalketens te sluiten, afvalstort en -verbranding waar mogelijk uit te faseren, en in Europa verdere eisen te stellen aan verpakkingen, materialen en producten, ook voor producten die van buiten Europa komen.
- ▶ We zetten in op betere kwaliteit en reparbaarheid van producten. Wanneer we kansen inzichtelijk maken en creatieve ondernemers de ruimte geven voor duurzaam design, komen met tijd en vertrouwen nieuwe en efficiëntere servicemodellen tot stand die slimmer omgaan met materialen. Nederland heeft de beste industriële vormgevers, waarmee we wereldwijd de toon kunnen zetten.
- ▶ We stellen kwaliteitseisen aan producten en aan de verkoop en dienstverlening in Nederland en Europa, om laagwaardige (wegwerp)producten te weren en kwaliteitsproducten die te repareren en recyclen zijn, te stimuleren. Daarbij moeten producenten de verantwoordelijkheid nemen voor hun producten (zoals de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid), want de consument heeft te weinig grip op keuzes in het productieproces.
- ▶ We schaffen regels af die tweedehands verkoop in de weg staan. We steunen kringloopcentra, die brede groepen in de samenleving bedienen.

We voeren actieve industriepolitiek op nationaal en internationaal niveau.

Ingrijpen in de economie is soms nodig om een gelijk speelveld te creëren. Nederland moet niet bang meer zijn om actieve industriepolitiek te voeren. Nederlandse bedrijven ondervinden concurrentie van staatsgeleide bedrijven. Meerdere multinationals hebben ons land verlaten.

---

³ CBS, Circulariteit Nederlandse economie nauwelijks toegenomen,” 26 januari 2023, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/04/circulariteit-nederlandse-economie-nauwelijks-toegenomen>

⁴ Europese Commissie, “Critical Raw Materials: ensuring secure and sustainable supply chains for EU’s green and digital future,” 16 maart 2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1661

- ▶ Publiek-private investeringen, zoals de investering van 100 miljoen euro in de Eindhovense start-up Smart Photonics samen met Nederlandse kroonjuwelen ASML, NXP en VDL, moeten de regel, niet de uitzondering, worden.
- ▶ We werken samen met de fossiele industrie op gebieden als circulariteit, CO₂-afvang en -opslag, groene energie, warmtenetten en waterstof.
- ▶ Actieve industriepolitiek behelst ook innovatie-agenda's, waarin bijvoorbeeld met prototypen tijdig wordt ingespeeld op duurzame technologie en oplossingen voor de industrie,⁵ en het stimuleren van duurzame alternatieven in de productie en logistiek.

Nederland moet een kennisland blijven en steviger inzetten op innovatie.

Nederland heeft veel technische en hoogwaardige kennis in huis met geweldige kenniscentra in Delft, Eindhoven en Wageningen, maar moet meer ambitie tonen.

- ▶ We investeren als land maar 2.3 procent van wat we jaarlijks verdienen aan onderzoek en ontwikkeling, ruim onder het OECD gemiddelde.⁶ Dat moet naar 3.5 procent.
- ▶ Kennis is niet alleen theoretisch, maar ook praktisch. We faciliteren daarom meer samenwerking tussen kennisinstututen en ondernemers.
- ▶ Ons onderwijs, en met name het vervolgonderwijs, moet meer gericht zijn op technische kennis en vaardigheden in het belang van onze toekomstige arbeidsmarkt en de transitie naar een duurzame economie.
- ▶ We zorgen voor een gezond investeringsklimaat voor start-ups en scale-ups.
- ▶ Waar nodig trekken we specialisten van buiten Nederland aan om sneller naar die duurzame economie toe te werken.

Dit vraagt om een betrouwbare overheid met een langetermijnvisie.

Een die innovatie en ondernemerschap stimuleert en ondersteunt, en een schonere toekomst voorstaat met een competitieve 'hyperefficiënte' Nederlandse economie in 2048.

---

⁵ Europese Commissie, "The second Horizon Europe Strategic Plan 2025-2027," https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/strategic-plan_en

⁶ OECD, "Gross domestic spending on R&D," <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>